

ŐRZŐ

A POFOSZ 1956-os Hagyományőrző Tagozatának kiadványa
X. évfolyam 40. szám

2024. december

„A hagyományőrzés nem a hamu megtartása, hanem a láng továbbvitele.”
Morus Tamás

Évzáró programok az emlékezés jegyében

Koszorúzás, diákvetélkedő, adventi ünnep

Az esztendő végéhez közeledve számos programot szervezett a POFOSZ 1956-os Hagyományőrző Tagozata. Novemberben 4-én koszorúzásra, november 25-én az immár hagyományos diákvetélkedőre, majd december 4-én ugyancsak iskolai tanulók részvételével évzáró, adventi ünnepségre került sor.

November 4-én az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeire, leverésére és a hősökre emlékezve a Fiumei Sírkert 1956-os hősök parcellájában koszorúztak a hagyományőrző közösség tagjai. Az emlékünnep alkalmából a szentendrei Móricz Zsigmond Gimnázium diákjai adtak műsort, majd Ámon Antal mondott ünnepi beszédet. A POFOSZ elnöke korabeli memoárokból – mások mellett Hruscsov szovjet pártfőtitkár visszaemlékezéséből – idézve azt a kérdést tette fel, hogy 1956-ban volt-e esély a forradalom győzelmére. Mint a korabeli politikusok akkori dilemmáiból kiderül: noha felvetődött a gondolat, hogy a kommunista blokk nagypolitikája „elengedi” 1956-ot, ám a forradalmi láng terjedésétől való félelem a kegyetlen és kérlelhetetlen megtorlás útját választotta.

Az immár hagyományos, 1956-os tematikájú diákvetélkedőre november 25-én került sor a zuglói Civil Házban. E nagy hagyományú esemény a már ismert forгатókönyv szerint zajlott: a diákok egy elméleti teszt kitöltését követően kreatív szerepjátékban mérték össze tudásukat. A tanulók izgalmas feladatok közül választhattak: újságíróként a Markó utcai mentőkörházban az 1956 októberében zajló életmentő helyállást idézhették fel, illetve egy külföldi riporter szerepében a főváros forradalmi eseményekről készíthettek riportot. A vetélkedőn a Mező Ferenc Általános Iskolából, a kispesti Ady Endre Református Általános Iskolából, illetve a XVI. kerületi Kölcsey Ferenc Általános Iskolából két-két csapat, valamint a zuglói Munkácsy Mihály Általános és Alapfokú Művészeti Iskolából, valamint a XVI. kerületi Jókai Mór Általános Iskolából egy-egy csapat vett részt. A három fős diákcsoportok versengésében az első helyen a XVI. kerületi Jókai Mór Általános iskola, a második helyen az ugyancsak XVI. kerületi Kölcsey Ferenc Általános iskola, míg a harmadik helyen a zuglói Munkácsy Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola csapata végzett.

A díjkiosztás alkalmával Ámon Antal, a POFOSZ elnöke – megköszönve a felkészítő tanárok munkáját és a diákok odaadó, kreatív részvételét – okleveleket és könyvjutalmakat adott át a diákoknak és a pedagógusoknak.

Az esztendő utolsó találkozására – az advent jegyében – december 4-én került sor. A hagyományörzők, az 1956 Öröksége Alapítvány és a POFOSZ XIV. kerületi zuglói szervezete által közösen rendezett megemlékezésen Veszelo vszki Balázs történész, a Corvinus Egyetem kollégiumi igazgatója és Bodó Mónika, a Nógrád vármegyei POFOSZ elnöke a salgótarjáni sortűz eseményeit idézték fel, majd ádventi vetítésre került sor. Veszelo vszki Balázs múltidéző, korabeli filmhíradók részleteivel hozta vissza a jelenbe az évtizedekkel ezelőtti karácsonyvárás hangulatát – tanulságos magyarázatokkal kiegészítve a látottakat. A második világháború idején, majd azt követően, illetve a kommunizmus korszakában rögzített képsorok beszédesen árulkodtak nemcsak az akkori ünnep külsőségeiről, de annak tartalmáról, értelmezéséről is. A vetítés második része a karácsonyi ünnepkör világi és egyházi hagyományairól mutatott be színes, érdekes, ugyanakkor gazdag ismeretterjesztő tartalommal bíró képsorokat. A ma még élő és a már feledésbe merült népszokások levetítése a magyar tradíciók különleges gazdagságát és mélyen gyökerező tartalmát mutatták be. Az ünnepség fénypontjaként – Békefi Gabriella közismereti igazgatóhelyettes és Soltész Eva énektanár vezetésével – a Szent István király Zeneművészeti Szakgimnázium énekkara gyönyörködtette a résztvevőket. A karácsonyi dalok mellett Fekete István Roráte című novellája is elhangzott, amely a megbocsátás megindító története.

Vasvári Éva

**Még középiskolás volt, amikor meggyilkolták a kommunisták – Vitéz
Bata Ferencre és a bolsevik diktatúra áldozataira emlékeztek
Balatonfüreden**

(Kovács Attila, pestisracok.hu, 2023. július 10.)

Kettős megemlékezést tartott a Szovjetunióban volt Magyar Politikai Rabok és Kényszermunkások Szervezete (SZORAKÉSZ) és a Magyar Vidék Országos 56-os Szervezet július 8-án Balatonfüreden. A résztvevők elsőként a drámaian fiatalon meggyilkolt vitéz Bata Ferencre és mártírtársaira emlékeztek, majd az NKVD egykori füredi börtönénél lévő emléktáblát koszorúzták meg.

Pompás, igazi nyári idő van Balatonfüreden. Szikrázóan süt a Nap, szebbet kívánni sem lehet a strandoláshoz, fürdéshez. Nem véletlen, hogy lépésben lehet csak közlekedni a Balaton északi partjának fővárosában. A strandolni igyekvő tömegek vélhetően nem is tudják, hogy a csodálatos város, amely Jókai Mórról, vagy éppen a szívkörházáról nevezetes, s ahol annak idején a neves hindu költő, Rabindranath Tagore is kezeltette magát, ugyanúgy nem tudta megúszni a bolsevik iszonyatot, ahogyan talán egyetlen más magyar település sem. Itt is vér, terror, szenvedés és könnyek jelezték, hogy a kommunisták betették a lábukat. Mások mellett Bata Ferenc és barátainak élete a tragikus példa erre.

Amint azt vitéz Pintér Kornél a Magyar Vidék Országos 56-os Szervezet elnökének nagyívű beszédéből megtudhattuk, Bata Ferenc Balatonarácson született 1934. szeptember 27-én. A híres, veszprémi Lovassy Gimnáziumba járt, ahol hamar egymásra találtak hasonló gondolkodású, nemzetszerető társaival. *Bata Ferenc* Balatonarácsonról, *Ungár József* és *Hatvári Hugó Jenő* Vörösberényből, *Túri István* Balatonfüzfőről, *Kuti Gábor* és *Tolner István* Balatonalmádiból, valamennyien vagány, balatoni srácok voltak, akik eldöntötték, hogy tenni próbálnak a bolsevik hatalom ellen.

1950-ben létrehozták a Magyar Nemzetvédelmi Szövetség nevű ellenállási szervezetet, amely tagjai rátermettsége folytán két évig működött. 1952-ben lekapcsolták őket Rákosiék Veszprém megyei pribékjei, és természetesen azonnal eljárás is indult ellenük. Egy hónappal Sztálin halála előtt, **1953. február 5-én a csoport tagjai közül Bata Ferencet, Ungár Józsefet, Hatvári Hugó Jenőt és Túri Istvánt kötél általi halálra, a mindösszesen 17 esztendőös Kuti Gábort tizenöt év, és a szintén 17 esztendőös vitéz Tolner Istvánt pedig tizenkét év börtönbüntetésre ítélték.**

A mártírhálalt halt Bata Ferenc és csoportjuk legidősebb tagja, a vele egy napon kivégzett 20 esztendőös Ungár József végső nyughelyeit a mai napig nem ismerjük. A Sztálin halála után bekövetkező változások eredményeképpen Hatvári Hugó Jenő és Túri István ítéletét életfogytiglani fegyházra változtatták. A forradalom kitörésekor ők ketten kiszabadultak, részt is vettek a szabadságharcban, ám annak leverése után nem várták meg, hogy két mártírtársuk sorsára jussanak: elhagyták az országot. Hatvári Hugó Jenő tanár lett Hollandiában, Túri István pedig építészmérnök Ausztráliában. 1990 után térhettek vissza szülőföldjükre. A szervezkedés két legfiatalabb résztvevője, Kuti Gábor és Tolner István harmadrendű állampolgárként éltek le életüket hazájukban.

A szervezkedésben résztvevőket 1990 után tagjaivá avatta a Történelmi Vitézi Rend, ezzel is tisztelve hősies cselekedetük, illetve meghurcoltatásuk, mártírhálaluk előtt. A csoport tagjai közül vitéz Hatvári Hugó Jenő élt legtovább. Tavaly, „*A névtelenek*” címmel megírt és magánkiadásban közzétett emlékiratainak megjelenése után október 2-án tért meg Teremtőjéhez. A résztvevők a Lóczy Lajos és a Vajda János utca által közrefogott kis parkban, vitéz Bata Ferenc emlékszobránál rótták le kegyeletüket a környékbeli fiatalok hős áldozatvállalása előtt.

A megemlékezés azonban ezzel még nem ért véget, innen ugyanis az Ady Endre utcában található Ferencsik János Zeneiskolához mentek a résztvevők. A szép zeneiskoláról ma már talán senki nem gondolná, hogy annak épülete egykor egészen más funkcióval bírt. 1945 és 1948 között itt volt ugyanis a szovjet állambiztonság (NKVD) börtöne, ahová tömegével zárták be a kommunisták látókörébe került honfitársainkat.

Az iskola falán a SZORAKÉSZ állított emléktáblát nem sokkal a rendszerváltozás után, amelynek tövében Menczer Erzsébet, a szervezet elnöke, mondott emlékező beszédet. Elmondta, hogy édesapja és édesanyja egyaránt megfordult ebben az épületben, itt raboskodtak, mielőtt a GULAG kolimai rabtelepére hurcolták volna őket. Történelmi áttekintésében kiemelte:

Bár javában zajlik a „számháború” a történészek és a korszakkal foglalkozó kutatók között, elmondható, hogy közel egymillióra tehető azon nemzetársaink száma, akiket vagy a malenkij robot, vagy a GULAG okán szovjet fogságba, kényszermunkára hurcoltak.

Nagyon sokan közülük sosem térhettek haza, azoknak pedig nem is ismerjük a számát, akik már azelőtt elhunytak, hogy nyilvántartásba tudták volna őket venni. Ezáltal a pontos létszámot sajnos sosem fogjuk tudni megmondani.

Ugyanakkor a nevesíthető és a névtelen áldozatok megkövetelik az utókor-tól azt, hogy soha ne engedjük feledésbe merülni mindazt, ami a második világháború utáni években Magyarországon történt. Ebben kiemelt szerepe van a történelemtanároknak és a médiának is, akik a maguk területén sokat tehetnek azért, hogy emlékezhessünk a bolsevik terror áldozataira – mutatott rá Menczer Erzsébet.

-O-

Bemutatkozik az új 1956-os internetes portál:
forradalomhangja.hu

Folyamatosan bővülő oldal

Új honlapot készít a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége (POFOSZ), amivel új oldalairól mutatjuk be az 1956-os forradalmat és szabadságharcot.

A „készít” nem elírás, azt jelenti, hogy folyamatosan bővül, főleg eddig Magyarországon nem publikált anyagokkal.

Az új megközelítés lényege az, hogy 1956-ot a hosszú előzményeivel és a hosszú utóéletével együtt mutatjuk be. Nem elfeledkezve magáról a centrális esemény részleteiről, 1956-ról sem.

A honlapon hanganyagok, ezek gépelt szövegei, videók, állóképek és tanulmányok találhatók, súllyal külföldi forrásból és – ahol szükséges – két nyelven: magyarul és angolul.

Kérem, az oktatási intézmények bátorítsák diákjaikat a **forradalomhangja.hu** látogatására.

NDK – Egy kommunista diktátor házaspár végnapjai

Honecker imádkozik

(SZŐCS LÁSZLÓ, *mno.hu*, 2022.04.11.)

Bűnről és bűnhődésről, keresztényi megbocsátásról, irgalmasságról és bűnbánatról – avagy annak hiányáról – is szól az a nemrég Németországban bemutatott tévé-, illetve dokumentumfilm, amelyben az NDK egykori diktátor házaspárja jelenik meg, mégpedig egy evangé-

likus lelkész családjának különös vendégeként. Erich és Margot Honecker brandenburgi faluban töltött hetei 1990-ben a keletnémet társadalmat is felkavarták.

Jó napot! Bejöhetünk? – kérdezte az idős házaspár nő tagja. – Nem számítottam rájuk, amikor kinyitottam az ajtót. Apám azt mondta, „Hagyd csak!”, de akkor már ott álltak előttem – emlékezik vissza a vendégekre évtizedek távlatából Kornelius Holmer, aki a történetekkor tizennégy éves volt. 1990 januárját írták Kelet-Németországban, a Német Demokratikus Köztársaságnak nevezett kommunista rendőrállam – vagy ahogy a nyugatnémet sajtó írta: az úgynevezett NDK – végnapjaiban. Az előző év novemberében leomlott a berlini fal, de az egységes Németországra még 1990 októberéig várni kellett.

„Amikor először hallottam erről, azt hittem, valami vicc, és nevetnem kellett. Majdnem olyan volt, mint egy mese. Az élet néha izgalmasabb, mint bármely fikció” – idézte fel Jan Josef Liefers német színész-rendező, miért forgatott tévé-, illetve dokumentumfilmet Erich és Margot Honecker életének talán legkülönösebb nyolc hetéről. A diktátorpárról, amely az NDK-t csaknem két évtizeden át, 1971 és 1989 között irányította. És arról az időszakról, amelyet a folyamatosan sanyargatott, de mégiscsak megtúrt keletnémet evangélikus egyház egyik legismertebb – és legelismertebb – személyisége, Uwe Holmer lobetali lelkész vendégeként töltöttek a lelkészlak kétszobás részében, a gyerekekkel osztozva a fürdőszobán.

Erich Honecker – aki egyébként Saar-vidéki származású volt, nem keletnémet, csak a kommunista mozgalom sodorta a szovjet megszállási övezetből kialakított szatellitállamba – ekkor a hetvenes éveit tapossa, súlyos beteg, veserákos. Felesége tizenöt esztendővel fiatalabb nála. Margot asszony közoktatási miniszterként, a szovjet embertípusnak meg nem felelő fiatalok drákói szigorral elnyomásáért az NDK második leggyűlöltebb embere Erich Mielke, a hírhedt állambiztonsági minisztérium, a Stasi főnöke után. 1990 elejére azonban Honeckerék szó szerint hajléktalanná váltak: a kórházból éppen kitették az idős vezetőt, és a pártfőtitkári rezidenciát már bezárták.

A Berlintől északra, Brandenburgban fekvő Lobetal egyébként sem volt szokványos hely. Arról az otthonról volt nevezetes, amelyet a lelkész a kommunista rendszerből kivetett értelmi és testi fogyatékosok javára működtetett. „Lobetalt 1905-ben a berlini hajléktalanok megsegítésére hozták létre. Honeckeréknek sem volt hová menniük” – emlékezik vissza Liefers dokumentumfilmjében az immár 93 éves Uwe Holmer, akinek saját egyházközségével, valamint a diktatortpár jelenléte ellen a háza előtt tüntető dühös keletnémetekkel is morális csatát kellett vívnia, ráadásul a falu polgármestereként is. Egy utóbb vaklármának bizonyuló bombariádót is átéltek hármasan: Honeckerék elvből, a lelkész házigazdaként nem volt hajlandó elhagyni a házat. „Bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek!” – vágott vissza Uwe Holmer a pár befogadását számonkérőknek, hozzátéve: „Jézus ezért halt meg. Hogy meg tudjunk bocsátani. Ha irgalmasságot hirdetünk, meg is kell azt élnünk. Nem azt bocsátottam meg neki, amit ellened követett el. Hanem azt, amit ellenem” – felelte gyülekezete egy kétkedő tagjának.

Holmerék, az ekkor már hatvan körül járó lelkészpár, valamint tíz gyermekük közül a szülői házból még ki nem repült két legkisebb, Kornelius és a nála négy évvel idősebb Traugott valószerűtlen társbérletben éltek Honeckerékkel. Ez nem volt éppen súrlódásmentes, de érdekességekben is bővelkedett. Kornelius – ma már maga is evangélikus lelkész – megtúrt keresztyény gyerekből hirtelen menő sráccá lett az iskolában, ahová szállította az otthoni pletykát. Így kelhetett szárnyra az az értesülés is, hogy Honeckerék vendéglátóikkal együtt „imádkoznak” a vacsoraasztalnál – valójában csak azt mondták, nem zavarja őket az ételre mondott áldás. „Honi imádkozni tanul: Saulusból lett Paulus” – írta szalagcímében a Bild nyugatnémet bulvárlap.

Honeckerék mindennap rendszeren felöltöznek: öltöny-nyakkendőben, kosztüm-ben feszítenek. Újságot olvasnak, tévét néznek, ehhez Honecker-saját karosszékét a kísérei még az érkezésükkor elhozzák, Kornelius Holmer pedig ma is ereklyeként őrzi azt. Margot asszonynak a kétkezi munka sem derogál: söpri, súrolja a lépcsőt. „Ha használjuk, takarítjuk is” – mondja szűkszavúan Sigrid Holmernek, az azóta elhunyt lelkészfeleségnek. Traugott, a nagyobbik fiú viszont megtagadja, hogy bevásároljon Margot Honeckernek a helyi boltban. Azzal indokolja, hogy a nő nem engedte érettségizni nagyobb testvéreit. Ez az ateista rendszer a keresztyén hit gyakorlásáért kirótt egyik büntetése volt.

Egy idő után még a makulátlan vendéget sem nagyon szokták marasztalni, a másfélékről nem is beszélve. Honeckerék elköltözése Lobetalból másodjára ugyan, de sikerül. Ám sorsuk újra bizonytalanná válik, a felelősségre vonásukkal is számolniuk kell. A Ceausescu házaspárt még 1989 karácsonyán kivégzik Romániában. Azok közül, akikkel szintén évtizedeken át együtt irányították a Varsói Szerződés tagországait, az agg szovjet pártvezérek még az 1980-as évek elején halnak meg,

Kádár János 1989-ben. A bolgár Todor Zsivkovot ekkoriban épp őrizetbe veszik, a lengyel Wojciech Jaruzelski ideje is lejár, a csehszlovák Gustáv Husákot félreállítják, pozsonyi otthonában betegeskedve várja hamarosan bekövetkező halálát. Egyiküké sem biztató jövőkép.

Mihail Gorbacsov, az utolsó szovjet pártvezető összeomló birodalma végnapjaiban befogadja a szokatlan keletnémet párt. De kremlbeli utódja, Borisz Jecsin orosz elnök kiadja Erich Honeckert- Helmut Kohl immár egységes Németországnak, ahol bíróság elé állítják, míg Margot asszony Chilébe férjhez ment lányukhoz, Sonjához repül. Az idős exdiktátor politikai felelősséget vállal az NDK államhatárán – főleg, de nem kizárólag a berlini falnál – tiltott határátlépés kísérletéért lelőttek haláláért. Jogi és erkölcsi felelősséget azonban nem. Egészségi állapotára tekintettel később őt is családjához engedik, 1994 májusában, 81 évesen hal meg Santiago de Chilében. Felesége – akivel négy évtizeden át voltak házasságok – 2016-ban követi. Latin-amerikai szélsőbaloldali vezetők ápolgatják még egy darabig a Honecker-kultuszt.

„Inkább kuriózum, mint alapos történelemóra” – olvashatjuk a visszafogott kritikák között Liefersnek a Honecker és a lelkipásztor címmel a ZDF közszolgálati német csatornán bemutatott filmjéről, amelyet 3,4 millióan néztek meg. A rendező egyik legnehezebb feladata, hogy ne mossa össze az elkövetőket az áldozatokkal, az üldözőket az üldözöttekkel, akármilyen kellemetlen helyzetbe kerültek is a végére Honecker-rék. Filmjében egy hajdani politikai fogoly is megszólal, akinek az 1980-as években az volt a „bűne”, hogy ellenséges hatalom – Nyugat-Németország, az NSZK – képviselőjével vette fel a kapcsolatot. Az illető a saját testvérbátyja volt. Az NDK-ban százakat öltek meg, tömegeket figyeltek meg, hallgattak le, sűgattak és sűgtak be, vetettek börtönbe, sokakat szüleiktől elszakítva helyeztek (át)nevelő otthonba, életeket, pályafutásokat törtek ketté. A film egyik jelenetében Margot Honecker – Uwe Holmerrel sétálva – felveti: úgy néz ki, Chile befogadja őket, és kimehetnek a lányukhoz. Mire a lelkész megjegyzi: a dél-amerikai ország ugyanúgy diktatúrából lábál ki éppen. „Ne hasonlítsa a proletariátus diktatúráját Pinochet katonai rezsimjéhez! Kit hurcoltak meg az NDK-ban?” – förmed rá Honecker asszony. „Nincs megbán-nivalójuk?” – kérdez vissza a házigazda. Mire Margot Honecker ezt mondja: „Mindenki követ el hibákat. Nem kell megbánni őket, ha tanulunk belőlünk.”

-0-

Egy megjegyzés a főszerkesztőtől, Ámon Antaltól:

A legnagyobb keresztény felekezet tagjának például, ahhoz, hogy bűnbocsánatot nyerjen, akár triviális dolgokért is, a következő négy feltételt kell teljesíteni:

1. be kell vallani az elkövetői mivoltot,
2. meg kell bánni az elkövetett bűnt,
3. meg kell fogadni azt, hogy többet nem vétkezik és ha jóvátehető a dolog, akkor jóvá kell tenni (tehát a haszonélvezetet meg kell szüntetni),
4. maradéktalanul teljesíteni kell a kirótt büntetést.

Ha ezt mind teljesítette a bűnös, a kereszténységben akkor, és csakis akkor nyerhet megbocsátást.

Ezért elfogadhatatlan az úgynevezett "keresztényi megbocsátásra" hivatkozni, mert az sokkal nehezebben érhető el, mint mondjuk egy peres eljárás során.

Látható, hogy egy polgári vagy büntető bíróság sokkal enyhébb ennél, mert nem követeli meg sem az elkövetés bevallását, sem a megbánást, sem annak vállalását, hogy többet nem vétkezik az illető. És gyakran az okozott kár helyrehozatalát, a jóvátételt sem. Ezek enyhítő körülmények lehetnek, de a kiszabott büntetés végrehajtásával, ezek nélkül is, a bűnösnek kitelik a büntetése.

Az olvasók figyelmébe!

Az Őrzők számai - az első számtól kezdve - elérhetők a POFOSZ honlapján, a pofosz.hu megnyitásával már az első oldalról. A kiadványt pdf formátumban oldalanként láthatják.

Kérjük az olvasókat, ajánlják másoknak is az Őrző új elérhetőségét, amely így az egész világon elérhető.

Köszönettel: a szerkesztők.

A POFOSZ folyamatosan tölti fel a

forradalomhangja.hu

elnevezésű, 2024-ben alapított internetes dokumentumgyűjteményét. Ezen a honlapon 1956 előtti, 1956-os és 1956 utáni idősíkokon találhatók: képek, videók, hanganyagok és szöveges anyagok. Kérünk mindenkit, hogy gyakran keressék fel ezt a forráshelyet.

Kidobják a lakásaikból a kommunistákat

– '56 a jugoszláv sajtóban

(Látószög, 2023. november 3. Tomaž Ivešić történész, a szlovén Nemzeti Megbékélés Tanulmányi Központ igazgatója)

A jugoszláv média szorosan figyelemmel kísérte a magyarországi történéseket 1956 októberében és novemberében. Végére is Magyarország három jugoszláv köztársaság területén is határos volt Jugoszláviával: Szlovénia, Horvátország és Szerbia. Mindhárom köztársaságban, különösen a Szerbia északi részén fekvő Vajdaságban jelentős magyar kisebbség élt, ami miatt különös figyelmet kellett szentelni a magyarországi fejleményeknek. A *Slovenski poročevalec*, a legmeghatározóbb szlovén lap a magyar forradalom első napjaiban meglehetősen pártatlanul, a magyar rádiók jelentéseire támaszkodva tudósított. A belgrádi székhelyű *Borba*, a Jugoszláv Kommunista Párt fő lapja sokkal alaposabb információkkal rendelkezett az eseményekről. Már 1956. október 25-én teljes terjedelmében közölte Nagy Imre október 22-i beszédét, valamint a Központi Bizottság és a Politbüro új összetételét. A *Borba* a *Slovenski poročevalec*-nél jóval erőteljesebben hangsúlyozta a „reakciós elemek” befolyását, azt állítva, hogy ők térítették el a magyarországi tüntetéseket. A következő napokban a *Slovenski poročevalec* már nem kapott információkat az eseményekről, így csupán a *Borba* lefordított cikkeit publikálta. Arra azonban egészen október 30-ig kellett várni, hogy mind a *Slovenski poročevalec*, mind a *Borba* saját budapesti tudósítójától kapjon tájékoztatást a fejleményekről. Az újságok akkoriban terjedelmes – többnyire semleges hangvételű – cikkeken számoltak be az eseményekről, beleértve Nagy Imre állásfoglalását is, miszerint a tüntetéseket nem a reakciós erők vezették. Mindkét újság kifejezetten széleskörűen számolt be az eseményekről, beleértve az ENSZ körüli fejleményeket, a magyarországi történésekre adott európai reakciók összegzését, valamint a *Szabad nép* és a szovjet *Pravda* közötti vitát.

Október 31-től kezdve a magyarországi eseményeket háttérbe szorította Izrael egyiptomi betörése, amely a jugoszláv médiában is középpontba került. Magyarországról ettől kezdve kevésbé részletesen és már nem az újságok címlapjain számoltak be.

A *Borba* riportjai megegyeztek a *Slovenski poročevalec* riportjaival – vagy inkább fordítva. Tito levele a Magyar Dolgozók Pártjához [1], az új nyilatkozat közzététele, az új nemzetörség [2] megjelenése és természetesen a *Pravda* s a *Szabad nép* [3] párharca. Október 31-én Magyarország a *Borba* címlapjára sem került fel, mivel az izraeli erők egyiptomi bevonulása került a lap fókuszába. November 3-án a *Slovenski poročevalec* budapesti tudósítójának beszámolóját közölte, mely szerint jobboldali, fasiszta elemek kommunistákat, sárga cipőt viselő embereket (amelyeket állítólag Rákosi titkosrendőrsége, az ÁVO tagjai kaptak hovatartozásuk jeleként), valamint zsidókat gyilkoltak – bár ez utóbbit nem sikerült bizonyítani. Ugyanezek az emberek állítólag „kidobták” lakásaikból a kommunistákat. Az írás szerint a helyzet valamelyest rendeződött, de még mindig jellemző volt az erőszak. A tudósító egyfajta kormányzati átszervezésről is beszámolt, de a szövegből világosan kiderült, hogy erről alig van információja. A helyzet némileg világosabb volt a *Borba* újságírói számára, akik november 1-jén közöltek egy írást Nagy Imre felkelőkkel folytatott tárgyalásairól, valamint a jugoszláv nagykövet, Dalibor Soldatić és Nagy találkozójáról. Másnap ezt egy hosszas *Borba*-cikk követte, amely Magyarország semlegességének kinyilvánításáról, Nagy külügyminiszteri kinevezéséről és egy éppen szerveződő új szocialista pártról szólt. A Kádár-kormány megalakulásával a jugoszláv média tudósításai egészen új irányt vettek: már egyetértettek a szovjet beavatkozással azon értelmezés alapján, mely szerint a helyzet kezelhetetlenné vált, az események pedig állítólag túlságosan is emlékeztettek a Horthy-korszakra és a nyilasokra. Az új kormány hivatalba lépése után alig jelentek meg tudósítások Magyarországról. Csúpán november 24-én érkezett a hír, hogy Nagy Imre a jugoszláv nagykövetségen keresett menedéket, de útban Jugoszlávia felé letartóztatták.

Meglepő módon másnap a *Slovenski poročevalec*-ben alig foglalkoztak Magyarországgal. Egyetlen nagyon rövid cikk jelent meg arról, hogy Kádár a szocialista országokhoz intézett felhívást, hogy a testvériség jegyében élelmiszer, üzemanyag, építőanyag és gyógyszeradományokat kérjen. [4]

Jegyzetek:

[1] “U ime CK generalni sekretar SKJ drug Tito uputio pismo predsjedništvu Partije mađarskih trudbenika”, *Borba*, 30 October 1956, no. 289, p. 1

[2] “Deklaracija nove Mađarske vlade nailazi na podršku”, *Borba*, 30 October 1956, no. 289, p. 3.

[3] “Odgovor Sabad nepa na članak moskovske Pravde”, *Borba*, 30 October 1956, no. 289, p. 3.

[4] “Poziv Mađarske”, *Slovenski poročevalec*, 6 November 1956, no. 262, p. 1.

Egy másik cikk az ENSZ-ben zajló, Magyarországot illető tárgyalásokra összpontosított. [5] Másnap, november 7-én a *Slovenski poročevalec* nem foglalkozott Magyarországgal. Publikáltak egy cikket a magyar Központi Bizottság kiáltványáról, mely szerint Nagy Imre kormánya teret engedett az ellenforradalmi folyamatok elburjánzásának, és amely szerint csak egy egységes munkapárt járhat sikerrel. [6] Az, hogy Nagy Imre és társai családjukkal együtt a jugoszláv nagykövetségen tartózkodtak, csak november 24-én derült ki, amikor Jugoszláviába tartva letartóztatták őket, ami ellen a jugoszláv kormány „határozottan” tiltakozott. [7] Bár a *Borba* már november 16-án beszámolt arról, hogy Nagy „külföldön” keresett menedéket, Jugoszláviáról nem esett szó.

Kezdetben a jugoszláv média tárgyilagos hangnemben számolt be az 1956-os magyar forradalomról, de időközben az eseményeket háttérbe szorította a közel-keleti konfliktus. Amikor a jugoszláv kommunisták tudomást szereztek arról, hogy a szovjet beavatkozás a küszöbön áll, a média az új helyzetnek megfelelően negatívabb megvilágításba helyezte a magyar helyzetet, majd igazolta a szovjet beavatkozást.

Az írás angolul a Kommunizmuskutató Intézet oldalán olvasható.

Nyitóképünk 1956. október 25-e délután, a „véres zászló” tüntetésen készült (Fortepan / Nagy Gyula).

[5] “Resolucija OZN o Madžarski”, *Slovenski poročevalec*, 6 November 1956, no. 262, p. 3.

[6] “Blaginja države in mir”, *Slovenski poročevalec*, 7 November 1956, no. 263, p. 1.

[7] “Kršitev sporazuma”, *Slovenski poročevalec*, 24 November 1956, no. 277, p. 1.

1951. május 15-én hozták létre a magyarországi egyházak irányításának legfőbb szervét, az Állami Egyházügyi Hivatalt Forrás: Origo

A kommunisták keresztényellenes harca: 70 éve hozták létre az Állami Egyházügyi Hivatalt

(Mandíner, 2021. május 18. Sal Endre)

Egészen 1989-ig a markában tartotta a hazai egyházakat és felügyelte a hitéletet a most 70 éve, 1951. május 18-án életre hívott Állami Egyházügyi Hivatalt (ÁEH). Földváryné Kiss Rékát, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága (NEB) elnökét, történészt, a téma kutatóját és Soós Viktor Attilát, a NEB tagját, történészt, az egyháztörténet kutatóját kérdeztük az évforduló kapcsán.

Miért hozták létre az Állami Egyházügyi Hivatal?

Földváryné Kiss Réka: Azt tudjuk, hogy 1945-től kezdődően a kommunista párt lépésről lépésre vette át a hatalmat. Rákosiék érzékelték, hogy az egyház a leginkább beágyazott erő a társadalomban, amelyet világnézeti alapon az első perctől legyőzendő ellenségnek tekintettek, hiszen ateista, marxista alapon épült fel a kommunista rendszer, amely lényegileg szemben állt a kereszténységgel, a vallással. A kommunisták különböző területeken indítottak támadást. Már 1945-ben megkezdődött az egyházi személyek belső megosztása.

Akik az egyházon belül nyíltan szembe helyezkedtek a kommunizmussal, azokat a propagandában reakciónak bélyegezték, és politikai indíttatású hatósági eljárásokat indítottak ellenük az eltávolításukra. A földosztást – amely évszázados jogos társadalmi igényt elégített ki – arra használták fel, hogy a kártalanítás nélküli elkobzással tönkre tegyék az egyházak gazdasági autonómiáját. 1946-ban feloszlatták a társadalmi egyesületek nagy részét. 1948-ban, az iskolák államosításával egyúttal az iskolai hitoktatást is ellehetetlenítették, miközben a koncentrált támadás részeként immár az egyházak vezetői ellen indítottak koncepciós eljárásokat.

Ez szintlépést jelentett a hatalom részéről. Ravasz László református püspököt lemondásra kényszerítették, Ordass Lajos evangélikus püspököt gazdasági bűncselekmény hamis vádjával meghurcolták és bebörtönözték, 1949 elején pedig sor került a Mindszenty József bíboros elleni kirakatperre. 1950-ben néhány kivétellel megvonták a szerzetesrendek működési engedélyét, feloszlatták a még megmaradt protestáns egyesületeket, és az újabb látványos koncepciós persorozatban részeként elítélték a katolikus egyház második számú vezetőjét, Grösz Józsefet is. Így jutunk el 1951-ig, amikor is – a szovjet minta megvalósításával – létrejön az AEH. Ez szintlépést jelentett a diktatúra részéről, amennyiben bármiféle, részben a már csak papíron létező autonómiát is semmibe véve, az állami bürokrácia közvetlen eszközeivel léptek fel az egyházak ellen. Állam és egyház szétválasztásával szemben az egyháza teljes állami ellenőrzése valósult meg. Az 1945-től a politikai rendőrség hathatós közreműködésével megvalósított egyházpolitika célja nem volt más, mint az egyházak megtörése, kiszorítása a társadalomból, bürokratikus lépésekkel, koncepciós perekkel vagy éppen fizikai terror által. Az AEH végső soron a közvetlen pártfelügyeletet biztosító állami szerv volt.

Kik dolgoztak az Állami Egyházügyi Hivatalban? Belügyesek? Állambiztonságiak vagy egyszerűen csak a párthoz lojális emberek?

Soós Viktor Attila: Mindegyikre van példa, de azért korszakonként változott. Amikor létrehozták a hivatalt, pártvonalról érkezett a legtöbb munkatárs. Nem a hozzáértésük, hanem a pártkötődés volt a meghatározó. Nem feltétlenül voltak képzettek a munkatársak ebben a korszakban, sokszor segédmunkásként dolgozó emberek kerültek tisztségbe és végeztek politikai munkát. A hatvanas-hetvenes években aztán megindult a képzésük, cserélődtek és több főiskolát végzett személy is került a hivatalba. A hetvenes-nyolcvanas években már nyelveket beszélő, a párt által kinevezett emberek töltötték be a pozíciókat, sokan egy időben a belügyminisztériumnak és az állambiztonságnak is munkatársai voltak.

A római magyar nagykövetségen például sok állambiztonságból induló ember dolgozott, ők tartották a Szentszékkal a kapcsolatot, mert ugyebár hivatalos

kapcsolat akkor nem volt a Szentszék és a magyar állam között. Rómában nyilván a hírszerzés volt a feladatuk, de voltak e hírszerzők az Állami Egyházügyi Hivatalban?

Soós Viktor Attila: Voltak. 1968-ban állítottak fel négy belügyi tiszt részvételével egy hírszerző részleget a hivatalon belül, ez volt a Világosság nevű rezidentúra. Még a hivatal többi dolgozója sem tudta, hogy ezek az emberek belügyi kötődésűek. A hírszerző szervezet néhány évig működött, ezt követően a tagjai közül volt, aki maradt az Állami Egyházügyi Hivatalban egészen a rendszerváltásig, más pedig a külügyminisztériumban folytatta a tevékenységét.

A kommunista bűnökről, így az egyház elleni cselekedetokről ma is beszélni kell.

Hány ember látta el a hivatalon belül az egyházak ellenőrzését?

Soós Viktor Attila: A hivatalnak egy időben nagyjából 45-50 fő volt a létszáma, és további 20 fő, akik vidéken tevékenykedtek. 1951 és 1989 között összesen mintegy 350 ember dolgozott a hivatalban, nyilván a belügy és az állambiztonság felügyelete mellett. Az én kutatásom kifejezetten a hivatal dolgozóira fókuszált, az életútjukat és a hivatal működését próbáltam feltérképezni.

Földváryné Kiss Réka: A közvetlen pártfelügyeletet biztosító Állami Egyházügyi Hivatal egészen a hajszálgyökökerekig átszötte, szigorú ellenőrzés alatt tartotta az autonómiájától megfosztott hazai egyházakat és a vallási életet egészen 1989-ig. Hogy egy konkrét példát is mondjak: 1958-ban a hivatal egyik vidéki munkatársa javaslatot tett, hogy egy lelkésztől vonják meg a kongruát, az állam által folyósított jövedelmet, mivel engedély nélkül sokszorosított egyházi kiadványokat. Más esetben azért hurcoltak meg egy kisvárosi katolikus papot, mert az AEH álláspontja szerint úgymond lelki terrort alkalmazott. Ez konkrétan azt jelentette, hogy a templom ajtajára kitett egy felhívást, hogy a szülők hozzák hittanra a gyermekeiket, mert a keresztyén szülőknek ez kötelessége. Ez volt a lelki terror. Számtalan példát tudunk arra is, amikor egy református lelkész úgy büntettek, hogy nem engedték továbbtanulni a gyermekeit. A hivatal, a rendőrség és az állambiztonság folyamatosan kooperált, közösen döntöttek arról, hogy ki ellen kell büntetőfeljelentést tenni.

Meddig terjedt az egyházak ellenőrzése?

Soós Viktor Attila: Mindent ellenőriztek. Ha körlevelet akart megjelentetni egy püspök, azt is, ha ki akartak adni egy liturgikus könyvet, akkor azt is engedélyeztetni kellett. Arról is a hatalom döntött, ki, milyen pozíciót tölthet be az egyházon belül. Ellenőrizték a rendezvényeket, a legkisebb településekre is lementek és statisztikát készítettek arról, hány ember vesz részt egy körmeneten vagy szentmisén.

Az ötvenes években a helytartók hangulatjelentéseket készítettek a templomokban elhangzó prédikációkról. A hivatal döntött arról, ki mehetett külföldre az egyházakból tanulmányútra, ők határozták meg, hogy ki mennyi fizetést kap. És

főleg az ötvenes-hatvanas években, ha egy egyházi személy – legyen az akár egy kis falu plébánosa – nem a pártállamnak tetsző módon viselkedett, nem ritkán perekkel regulálták meg, de legalábbis – főleg később – elbeszélgettek vele vagy az előljárójával. A rendszer szervezettségéről annyit, minden egyházmegyében kategorizálták a lelkipászorokat. Három tömb volt. A reakcióso, a semlegesek és a rendszerrel lojálisok. Ez alapján bélyegezték meg az embereket, például oly módon, hogy a rendszer ellenségének tartott papok fizetését csökkentették. És ne legyenek illúzióink, a hivatal az MDP, később pedig az MSZMP legmagasabb szintről érkező utasításai alapján végezte a munkáját.

A beszerzés is feladatköre volt a hivatalnak?

Soós Viktor Attila: A beszerzésre a hivatalnak nem volt jogköre, de voltak állambiztonságnál is dolgozó tagjai, akiknek természetesen megvolt a maguk hálózata. Az összemosódásra csak egy példa. Győr-Sopron megyében 1966 és 1976 között a hivatal egy olyan ember képviselte, aki párhuzamosan „szigorúan titkos” állományú állambiztonsági tiszt volt. Párhuzamosan az ÁEH megyei előadója és a Győr-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság egyházakat felügyelő alosztályának vezetője volt.

Sokan ismerhetik például Brenner János ciszterci szerzetes esetét, aki végül az életével fizetett azért, mert szembe szállt a hatalommal.

Soós Viktor Attila: Brenner János, korábban ciszterci szerzetesjelölt, majd a szombathelyi egyházmegye papjának esete mutatja meg leginkább a rendszer kegyetlenségét. Brenner a rábakethelyi plébánián volt káplán. Aktív volt, hittant tartott a gyerekeknek, nem egyszer sportolt is velük. Ezt rossz szemmel nézte a hivatal, ezért megpróbálták elérni, hogy a szombathelyi püspök eltávolítsa a hivatalból. Mindez eljutott a mindössze 25 éves Brennerhez, aki azt mondta, ő így is marad. Erre mondták azt a hivatal részéről, hogy jó, de akkor lássa a következményeit. 1957. december 14-én este aztán egy betegellátás ürügyén elcsalták és 32 késszúrással megölték. Mint kiderült, még a nyakára is rátapostak.

A gyilkosait természetesen sosem találták meg. Akkor még grasszáltak a félkatonai, karhatalmi, a rendőrségi szervekkel együtt dolgozó csapatok, akik élet-halál urai voltak minden városban, faluban. Brennert, a vértanú káplánt legalább tíz ember támadta és ölte meg. A halála üzenet volt minden olyan egyházi személyiségnek, aki nem akart beállni a sorba. És bár ilyen esetek később, szerencsére, nem történtek, de még a nyolcvanas években is eltávolítottak papokat, plébánosokat azért, mert túl aktívak voltak a közösségükben. Gondoljunk csak bele, 1989 tavaszán az MSZMP még egyházpolitikai határozatokat hozott, amelyek mind-mind a felügyeletről, az ellenőrzésről szóltak. A hivatal korábbi munkatársai közül még többen is élnek.

Megpróbálták felenni velük a kapcsolatot?

Soós Viktor Attila: Igen. Beszéltem például a hivatal korábbi Vas megyei megbízottjával, de itt is elutasítást kaptam, nem akart beszélni arról, hogyan élte meg azt az időszakot.

„A hivatal végrehajtó testület volt, a legfelsőbb politikai hatalom döntött arról, hogy mi a taktika.”

Földváryné Kiss Réka: Hogy mennyire a pártállamon belül értelmezhető a hivatal működése, erről egy konkrétum. 1957 márciusában, a forradalmat követő megtorlások időszakában, tehát már a Kádár-rendszerben vetődik fel, hogy itt lenne az ideje Mindszentyhez hasonlóan a forradalmi tevékenységük miatt a reformátusokat is elővenni és a reakciós lelkészeket letartóztatni. A pártvezetés megrendelésére az ÁEH készít listát a letartóztatni javasolt személyekről, köztük Ravasz László 1956-ban reaktivált püspökkel és Pap Lászlóval, a református teológia dékánjával. Végül a pártvezetés úgy döntött, a legismertebb személyek ellen nem indítanak büntetőeljárást. Papot megpróbálják rávenni, hogy egyházi vezetőként, püspökként együttműködve legitimálja a kádári egyházpolitikát, de erre nem volt hajlandó. Ezután az állambiztonság megkísérli a beszervezését, de ezt is visszautasította. Ezután azt tervezték, hogy koncepciós pert akasztanak a nyakába, de, mivel egy nemzetközi híré teológusról volt szó, túlságosan nagy lett volna a negatív külföldi visszhang. Végül a nemzetközi szinten jegyzett professzort, az ÁEH nyomására segédlelkészként száműzték egy kis faluba, majd 1963-ban nyugdíjazták. Ebből is látszik, a hivatal végrehajtó testület volt, a legfelsőbb politikai hatalom döntött arról, hogy mi a taktika. Beszervezés, per, eltávolítás vagy nyugdíjazás.

Önök szerint kiheverték már a hazai egyházak a kommunista diktatúra, így az Állami Egyházügyi Hivatal tevékenységének következményeit?

Soós Viktor Attila: Ez egy máig tartó folyamat. A kommunista diktatúra hatalmas károkat okozott az egyházak életében is. Gondoljunk csak bele, hogy világhírű tudósok, teológusok, mint az előbb említett Pap László is, micsoda munkákkal örvendeztethette volna meg az egyházat, helyette öt-tíz hívőnek hirdette az ígét egy kis faluban, ahová száműzték. Persze ez még a jobbik eset, hiszen sokan kerültek internálótáborba, börtönbe.

A kommunista időszakban a hitélet súlyos sebeket kapott.

Az erőszakos kollektivizálással például számtalan család kényszerült faluról nagyvárosba, ahol a korábban megszokott hitéletét sem gyakorolhatta, főleg, hogy a mesterségesen felfejlesztett iparvárosokban sok olyan városrész volt, ahová az egyházak már nem építhettek templomokat. Generációk kerültek hátrányba, csak azért, mert a pártállam az élet minden területét a fennhatósága alá vonta.

Földváryné Kiss Réka: A hetvenes években Kádár János egy belső értekezleten azt mondta, a lelkekért azért a harc még zajlik. Korábban akasztófa, internálás, büntetőper révén, később a bomlasztás, ellenőrzés, lejáratás útján kényszerítették térdre az egyházakat. Kádár árulkodó mondatából is látszik, a sok kegyetlenkedés, embertelen eljárás után is tovább folytatták az egyházak elleni világnézeti harcot. A hitéletet sikeresen kényszerítették a templomok falai közé, és minden eszközzel akadályozták, hogy az egyházak a fiatalok körében fejtsék ki tevékenységüket. Ennek romboló következményeit sajnos még ma is érezhetjük.

Vicc, ami nem vicc

Azt tudjuk már régről, hogy a Szovjetunióban 10 év Gulag elzárást, kényszermunkatáborot “semmiért” is adtak.

Azt hinné az ember, hogy ezt überelni már nem lehet. De lehet.

Az amerikai kommunistát, Isaiah Samoilovich Oggins-t, (sz. 1898 Massachusetts, USA), nyolc év börtönre ítélte 1940. január 5-én az NKVD különleges ítélőszéke, a Belügyi Népbiztos, Vlagyimir Ivanov aláírásával.

Bűne kémkedés. Ami igaz, csak nem a szovjetek ellen, hanem 1928 óta először a Komintern javára, majd az NKVD külföldi titkosszolgálatára javára Európában, az Egyesült Államokban és Kínában. Tehát nemcsak semmiért lehetett tíz évet kapni, hanem jószolgálatért is, nyolcat.

Forrás: Vadim J. Birstein: SMERSH, Stalin's Secret Weapon (Szmers, Sztálin titkos fegyvere), Biteback Publishing, 2011, 71.old.

-0-

Egy amerikai óvodás kisfiú, Jack, a hetvenes években a Szovjetunióba megy, szüleivel.

Hazaérve, az óvodában is sokat beszél arról, hogy milyen szép város Moszkva, milyen szép volt a november 7-i felvonulás és ünnepség a Vörös téren.

Az óvónéni megkérdezi Jacket, mit ünnepeltek a szovjetek?

Jack elmagyarázza: Az úgy volt, hogy régen harcoltak a gazdagok és a szegények. A harcban a szegények győztek, és azóta mindenki szegény a Szovjetunióban. Ezt ünneplik.

-0-

- Miért volt szükség 1956 novemberében a szovjet hadsereg inváziójára?

- Mert a magyarok megpróbálták beavatkozni a saját belügyeikbe.

-0-

Hogy látták forradalmunkat az amerikai sajtóban?

(Máthé Áron, huszarvagas-blog.hu, 2024. november 04.)

Forrás: maimanohaz.blog.hu

(A kép az Amerikai Nagykövetség erkélyéről készült.)

George Orwell "Csavargásaim Londonban és Párizsban" című

szociográfiájában úgy jellemezte a magyar embert: "lobbanékony és öntudatos". Ha így van, akkor talán a hevesvérűség az, ami az önképünk tisztán látását akadályozza. Honfitársaink egy része túlzásokba esik - "sumér tehát magyar" - más része pedig az öngyűlöletig is eljut: "nincs is olyan, hogy magyar". Modernkori történelmünk kapcsán sajnos mintha az utóbbit égették volna belénk jobban a két vesztes világháború eredményei és a kommunista diktatúra 45 évnyi antinacionalizmusa. Tapasztalatom szerint hazánkfiak közül igen sokan képtelenek elfogadni, hogy velünk is történhetett szerencsétlenség, vagy éppenséggel, hogy adott esetben mi lehettünk az áldozatok. Ha arról esik szó, hogy a szovjet csapatok mit műveltek 1944-1945 során, azonnal megjegyzi valaki: "megérdemeltük, mi előbb mentünk oda hozzájuk". Ha az ember a jugoszláv partizánok horrorjáról beszél, akkor rögtön jön a "hideg napok". Bizonyos értelemben így van ez 1956 kapcsán is. "Minek kellett ez az egész" - kapjuk meg, s talán még fokozzák is: a magyar az ne ugráljon. "Ne magyarkodjon" - teszik hozzá esetleg ezt az undorító kifejezést. Nyelvünk miatt is nehezebben értjük a külvilágot és így önmagunkra is nehezebben látunk rá. Viszont mindezek miatt sajnos néha a magyar hajlamosabb hinni a külföldnek, mint a saját szemének és szívének. Éppen ezért november negyedikén érdemes néhány rövid, a forradalmunkról szóló külföldi kommentárral adózni a hősök és áldozatok emléke előtt.

„Ismerjük be őszintén, hogy mi nem bátorítjuk a magyarokat, ők bátorítanak minket. Mi csak remélhetjük, hogy talán kiérdemeljük a tiszteletüket, és csak imádkozhatunk, hogy hősiességükből egy kicsi talán ránk is átszáll.” (Roscoe Drummond, Washington Post, december 18.)

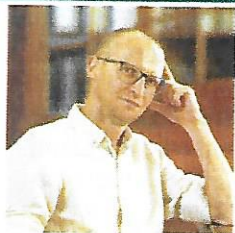
„Az 1956-os nagyszerű magyar forradalmat egy felemelő érzés teszi a történelemben egyedülállóvá, még a hősiességnél és az önfeláldozásnál is sokkal inkább, melyet az elmúlt hetekben szavakkal nem sikerült leírni. A hazafiak kezdettől fogva, úgy tűnik, hogy érezték, hogy nem csupán saját magukért harcoltak, hanem az egész szabad világért. Mi több, érezhették, hogy a győzelem nem lesz azonnali, hanem egy jobb jövő hozza majd meg azt. A túlzott politikai derűlátás mind külföldről származott. Mégis, a végzet baljósaita ellenére, tovább harcoltak a végig.” (Christian Science Monitor, november 10.)

„Ma egy hónapja, hogy a magyar forradalom megkezdődött. Diákok és munkások békés tüntetéseként kezdődött, akik sérelmeik orvoslását követelték. Forradalomná vált, amikor a titkosrendőrség és a szovjet hadsereg egyenruhájába öltözött gyilkosok golyói fegyvertelen férfiakat, nőket és gyerekeket mészároltak le. A forradalom ma is folytatódik, bár az általános sztrájk lett a puska helyett a fő fegyver. A történelemben nincs fényesebb fejezet, mint amelyet a magyar nép írt le harcával a szabadságért.” (New York Times, november 23.)

„Ezek az események nagyszabásúak, mert világosan bizonyítják, hogy a nagy népek kormányainak az idők során bizonyos morális alapelveket be kell tartaniuk... A szovjet kormány figyelmen kívül hagyta ezeket az elveket, valóban hosszú ideig, most láthatják annak eredményét Kelet-Európában... Amit az elmúlt napokban Magyarországon és Lengyelországban láttunk, elképzelhető, hogy egy bomlási folyamat kezdete, amely magára Oroszországra is áterjedhet. Az eseménysorozat egy a teljes szovjet kommunista rendszerre kiterjedő társadalmi megrázkódtatás előjátéka lehet.” (George Kennan, Saturday Evening Post, november 24.)

Ügyfélfogadás, összejövetelek

Barátainkat és tagtársainkat **előzetes egyeztetés után** – bármely hétköznapon – várjuk a tagozat székhelyén: Budapesten, a XIV. kerület, Nagy Lajos király útja 155. számú irodánkban. Kérjük, hogy látogatási szándékát előre jelezze Ámon Antalnál – a tagozat elnökénél – a 06-30-814-9917 vagy a 06-1-257-0190-es telefonszámon. Az előzetes bejelentkezés Vasvári Évánál, a hagyományörzők elnökhelyettesénél is jelezhető a 06-20-428-7351 telefonszámon.

Hazaszótár 1956

Szabadok vagyunk a jóra és a rosszra

(Forrás: Kossuth Rádió, hirado.hu, 2024.10.20.)

A szerző előadásában hallható a Kossuth Rádióban Demeter Szilárdnak, a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ elnökének, A valahol szabadsága – Rendhagyó hazaszótár című kötete alapján készülő jegyzetsorozata. Az 1956 című jegyzet a Vasárnapi újság október 20-i adásában hangzott el.

1956 nem lezárt múlt. Schrötter Tibor '56-os hőssel olvasok nagyinterjút, azt mondja: „Vannak dolgok, amiket nem lehet megbocsátani. Nem tudom megbocsátani, hogy a meghurcolások során a feleségem elvetélt a három hónapos magzatunkkal, majd később a minket ért kegyetlenségekbe ő is belehalt. Negyven éven keresztül minket nem tekintettek embernek.” Arra gondolok, hogy a minap a kisfiammal edzősarkot építettünk a garázsban, miközben a feleségem a nyári ruhákat pakolta el – idillünk elgondolkodtató ellenpontja az interjúból kirajzolódó sorsnak. Jó életünk van. Schrötter Tiboréknak ez nem adatott meg, mint ahogyan a szüleimnek sem. Pótolhatatlan évtizedeket rabolt el életükből az embertelen kommunista diktatúra – és ők mégsem adták fel. Mások mellett Schrötter Tiboréknak köszönhetjük a jobb életünket.

Ez az első fontosabb emlékeztető október 23-án: hogy semmi sem természetes, semmi nem jár alanyi jogon. Nemzedékek egész sora dolgozott és küzdött azért, hogy nekünk jobb életünk legyen.

A második emlékeztető: ez a szabadság, amelyben élnünk adatott, nem az 'én' szabadságom, nem a 'te' szabadságod, hanem a mi szabadságunk. Egymás nélkül nem lehetünk szabadok, egymásba kapaszkodva is csak akkor leszünk 'mi', ha az 'ők' alatt a gyermekeinket értjük.

Harmadik emlékeztető: ha a gyermekeink szemén keresztül tudunk nézni a világra (és csakis az az egyetlen helyes nézőpont), akkor látjuk tisztán a feladatainkat.

Mert – és ez a negyedik emlékeztető – ha semmi sem jár alanyi jogon, akkor a jobb élet fenntartása napi választást, döntést és cselekvést igényel. Tennünk kell érte. És értük kell tennünk, nem magunkért.

Még ekkor is, minden jószándékunk, elhatározásunk, tenni akarásunk ellenére – ötödik emlékeztető – sorsunk, sorsuk kivédhetetlenül rosszabbra fordulhat. Miattunk is akár. Az emberi szabadság képesség a jóra és a rosszra, választhatjuk tehát a rosszat is. A gonosz, tartják régebbi korok bölcselői, az emberi szabadságon keresztül tör be a világba, a gonosz tehát nem valami külső erő. A gonosz is mi magunk vagyunk. Nem a Sátán húzza meg a ravaszt, nyomja meg a rakéta indítógombját, hanem az ember.

És – ez ‘56 egyik elhallgatott tanulsága, a hatodik emlékeztető – az az ember nem föltétlenül idegen.

Schrötter Tibort nem idegenek verték és kínozták, hanem olyan magyarok, akik mást gondoltak a világról, mint ő. Lehet nézni az uniformist is, de az egyenruhában egy magyar ember parancsolt, magyar ember hajtotta végre az ukázt, magyar pribékek kínoztak magyarokat.

Szakértők szerint 750 nyomozóról, 166 ügyésről, 60 tanácsvezető bíróról, 207 népbíróról, népi ülnökről tudunk biztosan, akik az 1956 utáni megtorló eljárásokban részt vettek, állásukat sokszor egészen az 1980-as évekig megőrizve. A „pufajkásokat” ne is számoljuk.

Ők is beletartoznak a ‘mi’-be.

Tehettek volna másként?

Tehettek volna, bizony. Azt a parancsot nem volt muszáj kiadni, mint ahogyan végrehajtani sem.

Volt választásuk. Ezért bűnösök.

Nekünk is van választásunk. Szabadok vagyunk a jóra és a rosszra. 1956-os hőseinknek a leglényegesebb tanítása az, hogy még akkor is választhatjuk a jót, ha lehetetlennek tűnik a megvalósítása. Még akkor is, ha fizikailag retorziók érnek érte. Még akkor is, ha belehalunk.

A vérral megváltott szabadság tartósabb és élhetőbb, mint a pénzen megvásárolt. Ha ezt megértjük, akkor Közép- és Kelet-Európa valóban kilábalhat az önmaga okozta kiskorúságból, és mer szabadon élni.

1956 örökségeként Magyarország ma szabad ország. Ma senkinek nem verik le a veséjét a karhatalmi erők, ha mást mert mondani a világról, mint a kormányzó politikai értékközösség, senkit nem zárnak börtönbe, mert másként gondolkodik. Aki tehát azt állítja, hogy Magyarországon ma diktatúrában élünk, az relativizál. 1956 fényében ez a vád nem más, mint hőseink emlékének meggyalázása.

Kannás Alajos
PESTI Srácok (1)

*Hitetlen korban Hit-varázsban élt
a Pesti Srác az égő pesti utcán
nem koszorúért osztotta a vért
a lánc talpasok szántásába bukván*

*A vakmerőség hős varázsa vitte
a Corvin-közben harcolókat is
s a Széna Téren sziklaszilárd hitbe
kapaszkodtak s a Szó nem volt hamis...*

*Mustármag voltak mind a Pesti Srácok
az Ismeretlen nemzedék ki állt ott
hol hörgést görgettek az éjszakák*

*De hírnökei lévén Új Időknek
a Diadalmas vereségből törtek
szétzúzni a Kor vörös csillagát!*

*„Nem félt, bár tudta, hogy hiába
üres üvegtől nem gyúl lángra
a tank s tölténye elfogyott
és nem gondolt dicső halálra
csodára sem mely égbe rántja
s ragyogtatná mint csillagot;*

(1) Kannás Alajos Mihály (Kiskunhalas, 1926. július 21. – Los Angeles, 1999. május 25.)
pszichológus, író, költő

*nem félt bár tudta éjszakára
az anyja már hiába várja
először lesz hogy elmarad;
gyerekkezelével a Dunára
intett s oroszul kiabálta:*

SZUEZ NEM ITT ... MAGYAR DIÁKRA ...

- s eltűnt a hernyótalp alatt...

Hiába mondd, hogy hiába.

Bevésődtek a kor falába

mint kőzetek hullt levelek.

S mélyen élnek újra

s az idő lassan legyalulja

a rájuk zúdult hegyeket.

Impresszum: ŐRZŐ, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége (POFOSZ) 1956-os Hagyományörző Tagozatának negyedéves hírlevele.

Főszerkesztő: Ámon Antal.

Tel.: (1) 257-0190, 06 30-814-9917

Szerkesztő: Vasvári Éva, lapszerkesztő: Kurtz Mária

Kiadóhivatal: 1149 Budapest, Nagy Lajos király útja 155.